

Екологичните директни плащания в контекста на европейските приоритети

Янка Казакова-Матева*

Резюме: Поредната реформа на Общата селскостопанска политика (ОСП) от 2013 г. въведе сериозни промени в схемата за директни плащания, която представлява основната част от Стълб I. Една от най-сериозните новости е свързана с въвеждането на задължителни селскостопански практики, които са благоприятни за околната среда и климата, поради необходимостта от подобряване на екологичните характеристики на земеделските земи в ЕС. Целта на настоящата публикация е да анализира поставените екологични цели за прилагането на зелените директни плащания (очаквания) и да направи оценка на прилагането им (реалност) по отношение на околната среда две години след въвеждането им. Методиката на изследването включва три основни етапа: (1) анализ на стратегически документи на европейско ниво; (2) анализ на националните решения на България за прилагането им; и (3) анализ на прилагането на зелените директни плащания в два пилотни района. Основните очаквания от екологизирането на директните плащания са свързани с четири от европейските екологични приоритети – подобряване на качеството на почвите, съхранение на въздух, опазване на еко-

* Янка Казакова-Матева е доктор, главен асистент в категория „Икономика на природните ресурси“ на УНСС.

логично чувствителни затревени площи и опазване на биоразнообразието в земеделските земи. Реалното им прилагане в пилотните райони разкрива, че (а) не цялата допустима за подпомагане площ бива заявявана, което намалява обхвата на очакваното въздействие върху околната среда, като в различните общини това се случва в различна степен; (б) Преобладаващата част от земеделските производители са със стопанства под 10 ха, което ги прави „зелени по подразбиране“, т.е. получават зелени директни плащания без да променят производствените си практики.

Ключови думи: зелени директни плащания, екологични приоритети, екологизиране, европейска политика.

JEL: Q24, Q28, Q58.

Увод

Поредната реформа на Общата селскостопанска политика (ОСП) от 2013 г. въведе сериозни промени в схемата за директни плащания, която представлява основната част от Стълб I. Създадена беше многопластова структура от схеми, като една част от тях могат да бъдат избрани доброволно от страните-членки, а други са задължителни за прилагане. Една от най-сериозните промени е по отношение на въвеждането на задължителни сел-

скостопански практики, които са благоприятни за околната среда и климата поради необходимостта от подобряване на екологичните характеристики на земеделските земи. Това означава, че всички земеделски производители, които имат право да получават основно плащане по смисъла на Регламент 1307/2013 г. (за България това е схемата за еднно плащане на площ – СЕПП), трябва да прилагат една или няколко практики, благоприятни за околната среда и климата в своето стопанство. За разлика от добрите земеделски и екологични условия и минималните изисквания за земеделската дейност, които се приемат за базови законови изисквания и не подлежат на подпомагане по ОСП, за зелените директни плащания (Схемата за селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда, често се нарича „зелени директни плащания“, например чл. 1, ал. 3 от Наредба №3 от 17.02.2015 г. за условията и реда за прилагане на схемите за директни плащания) се заделя задължително 30% от бюджета на директните плащания на национално ниво. Въпреки задължителното прилагане на схемата и задължителния дял на бюджета, страните членки въщност разполагат с голяма гъвкавост при избора на вида на дейностите, които да се изискват и подпомагат на национално ниво. Това е и сред основните критики от страна както на екологичните организации (Birdlife, ЕЕВ), така и на редица научни изследвания (Matthews, 2013; Pe'er *et al.*, 2014a, 2016b; Bureau, 2013; и др.).

Целта на публикацията е да анализира поставените екологични цели за прилагането на зелените директни плащания (очаквания) и да направи оценка на прилагането им (реалност) по отношение на околната среда две години след въвеждането им.

Изследването е извършено в рамките на проект „BIOGEEA: Ползи за биоразнообразието от европейското селско стопанство и от екологизацията на ОСП“, изпълняван в

периода 2016-2019 г. и финансиран по Програма BiodivERSA към Фонд „Научни изследвания“, Министерство на образованието и науката.

Методология

Методиката на изследването включва три основни етапа. Първият етап представлява анализ на стратегическите документи и законодателни актове на европейско ниво, формулиращи политиката за екологизиране на директните плащания по Стъלב I на Общата селскостопанска политика (ОСП), както и синтез на приетия подход и поставените цели по отношение на приоритетите за опазване на околната среда.

Вторият етап обхваща анализ на националните решения за прилагането на зелените директни плащания от Стъלב I на ОСП, и на формираните целеви групи земеделски производители, които следва да изпълняват изискванията за екологизиране на своите производствени дейности.

Третият етап включва дескриптивен анализ на официално публикуваните количествени данни за изплащането на зелените директни плащания през първата година от прилагането им в два района на проучване в България. Ползвани са данните за изплатените субсидии по схемата за зелени директни плащания чрез онлайн модула за обществен достъп на Интегрираната система за администриране и контрол (ИСАК). Той съдържа изплатените суми в български лева по схема и по бенефициент на териториално ниво NUTS 3 и LAU 1. Тъй като целевите групи земеделски производители са формираны в зависимост от размера на стопанисваната площ в земеделските им стопанства, се наложи извършването на преизчисляване на данните за изплатените суми по бенефициенти. Преизчислението се извърши с помощта на официално приетия размер на подпомагането за 2015 г. – 127.21 лв./ха (Заповед № РД09-240 от 26.04.2016 г.

на Министъра на земеделието и храните) и въз основа на допускането, че при необходимост от прихващане на предходни задължения на даден земеделски производител, то се взема от сумата от основното плащане по Схемата за единно плащане на площ (СЕПП), а не от схемата за зелени директни плащания.

I. Принос на схемите за директни плащания на Общата селскостопанска политика (ОСП) към европейските екологични приоритети

Реформата на директните плащания на Общата селскостопанска политика от 2013 г. се стреми да намали установените недостатъци на плащането на площ като непропорционално подпомагане на стопанствата от селскостопански производства със сравнително малък размер на ползваните земи или такива, намиращи се в райони с природни ограничения, които не могат да увеличат размера на ползваните площи поради естествените характеристики на терена. Поради това, Регламент 1307/2013 г. предвижда въвеждането на специализирани режими на подпомагане като част от системата за директни плащания (Фигура 1). Държавите-членки могат да изберат за прилагат някои или всички от схемите за доброволно прилагане за да адресират съответните проблеми на своята територия, като заявят избора си до 1 август 2014 г. Схемата за обвързано (с производството) подпомагане може да се прилага за сектори, за които е установено и документирано, че имат нужда от допълнителна помощ за преодоляване на определени структурни проблеми. Схемата за подпомагане в райони с природни ограничения наподобява мярката със същото наименование от програмите за развитие на селските райони, а държавите-членки трябва да изберат дали да предлагат помощта като част от

Стълб I или Стълб II. Друга схема, която води началото си от Стълб II „Развитие на селските райони“ е тази за подпомагането на дребните земеделски стопани. Основната мотивация за включването ѝ в Стълб I е намаляването на административните тежести както за националните администрации, които я прилагат, така и за земеделските производители. Малките по размер (дребни) земеделски производители имат право да заявят еднократно през 2015 г. желанието си да участват в тази схема, а подпомагането им ще се предостава на годишна база в продължение на 5 години. В такъв случай те не са обект на контрол по отношение на редица административни и технически изисквания, но и нямат право да кандидатстват по никоя от другите схеми за подпомагане на Стълб I. Схемата за преразпределително плащане дава възможност за допълнително подпомагане на първите 30 ха от ползваната земя в дадено земеделско стопанство. Това е допълнителен опит за подпомагане на малките и средни по размер земеделски стопанства, за които се приема, че са „гръбнака на селската икономика“.

Основната част от директните плащания се състои от задължителните схеми за прилагане. Схемата за подпомагане на младите земеделски стопани също произхожда като концепция от Стълб II на ОСП и цели да подпомогне установяването и укрепването им. Схемата за основното плащане на площ продължава да се различава като концепция и изисквания за прилагане между старите и новите страни-членки, а този програмен период (2014-2020г.) е последната част от уеднаквяването им. Поради това, на новите страни-членки се дава възможност да продължат да прилагат Схемата за единно плащане на площ (СЕПП) до края на 2020 г. Старите страни членки от своя страна трябва да преминат напълно от плащания на база историческо подпомагане към плащане на площ.

Европейски съюз

Една от основните и най-дискутирани цели при реформата на Стълб I е подобряването на екологичните характеристики на всички земеделски стопанства и земи в Европейския съюз (ЕС). Това е и основната мотивация за въвеждането на „задължителен компонент за екологизиране на директните плащания, които ще подкрепят селскостопански практики, благоприятни за климата и околната среда, приложими в целия Съюз“ (съображение 37 от преамбюла на Регламент 1307/2013 г.).

ху големи площи и да допринесе за подобряването на качеството на почвата, което е и основна цел на Тематичната стратегия за почвите на ЕС. Въведено е изискване за земеделските стопанства с обработваема земя между 10 ха и 30 ха да имат поне две култури, а тези с над 30 ха обработваема земя – поне три култури. Запазването на постоянно затревените площи има двоен принос към екологичните приоритети. От една страна, постоянно затревените площи допринасят за съхранението на възлерог и по

Фигура 1. Структура на директните плащания по Стълб I на Общата селскостопанска политика (ОСП) и възможния размер на бюджета по схеми след реформата през 2013 г.

Източник: адаптирано от ГД Земеделие и развитие на селските райони

Определени са три групи практики, които да допринесат към постигането на целта за екологизиране на директните плащания на ОСП, а именно – диверсификация на културите; поддържане на постоянно затревени площи, включително традиционни овощни градини, отглеждани върху затревени площи; и създаване на екологично насочени площи. Регламент 1307/2013 г. определя екологичните приоритети, към които всяка от посочените практики следва да допринесе (Фигура 2). Така, например, диверсификацията на културите следва да адресира проблема с монокултурното производство вър-

този начин намаляват емисиите от парникови газове. От друга страна, те водят до опазване на екологично чувствителни тревни местообитания и могат да допринесат за намаляване на загубата на биоразнообразие, което е основна цел на Европейската стратегия за опазване на биоразнообразието. Създаването и поддържането на екологично насочени площи, чрез заделяне на поне 5% от земята в стопанството, е пряко насочено към опазване и подобряване на биоразнообразието в земеделските стопанства. Включването на две практики, които могат да допринесат за опазване на

биоразнообразието в земеделските земи е мотивирано от оценките на Европейската агенция по околна среда, според които над 90% от приоритетните за опазване местообитания в земеделски земи са в неблагоприятен природозащитен статус.

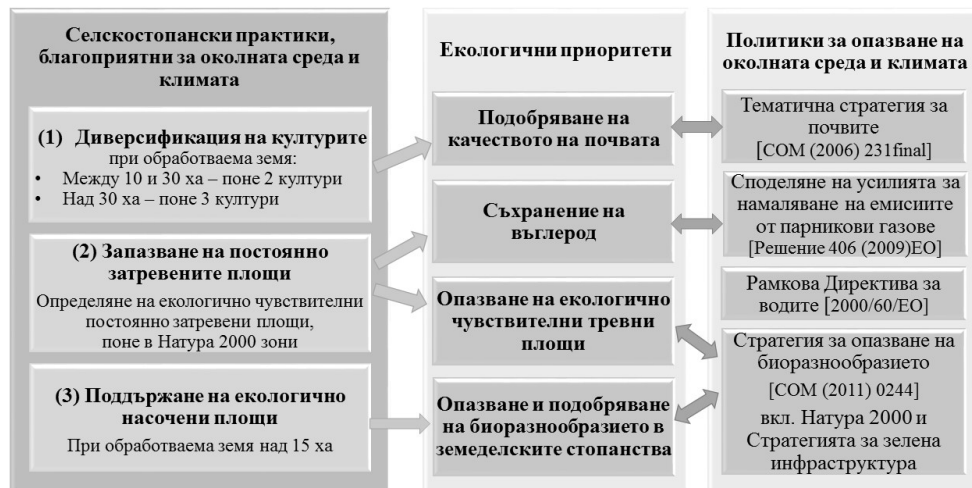
Съображенията за екологизиране на директните плащания, посочени в Регламент 1307/2013 г. посочват и задължително прилагане на тези практики в земеделските стопанства, попадащи в зони от европейската екологична мрежа Натура 2000 или в зони, обхванат от изискванията на Рамкова Директива за водите. Интересно е, че сред очаквания принос към европейските екологични приоритети, Регламент 1307/2013 г. не поставя конкретни очаквания за подобряване на качеството и/или количество на водите.

Поставените изисквания за селскостопанските практики, благоприятни за околната среда и климата (Фигура 2), формират следните целеви групи стопанства с обработваема земя:

- (1) До 10 ха – без изисквания за диверсификация или ЕНП, т.е. „зелени по подразбиране“
- (2) От 10 ха до 15 ха – изискване на диверсификация с поне 2 култури; без ЕНП

- (3) От 15 ха до 30 ха – изискване на диверсификация с поне 2 култури и 5% ЕНП
- (4) Над 30 ха – изискване на диверсификация с поне 3 култури и 5% ЕНП.

Редица научни изследвания и публикации от периода преди окончателното приемане на Регламент 1307/2013 г. и в началото на прилагането му са скептични и дори критични към постигането на очакваните екологични ползи. Според Matthews (2013), приетите практики са сериозен компромис между предлаганите промени от Европейския парламент в сравнение с първоначално предлаганите от Европейската Комисия. Според Pe'er и др. (2014), въведените „зелени“ практики са толкова „разводнени“, че трудно биха допринесли ползи за биоразнообразието. Нещо повече – според тях, ЕС е пропуснал възможността за изработване на добри изисквания и насоки за подобряване на устойчивостта на земеделието. Vigneau (2013) критикува концепцията за „зелен по дефиниция“, която се прилага за всички земеделски земи извън обработваемите и за стопанствата под 10 ха, които получават зелените директни плащания без да е необходимо да променят своите производствени практики.

Фигура 2. Зададени екологични приоритети към селскостопанските практики, допринасящи за околната среда и климата в Регламент 1307/2013 г.

Източник: Собствено проучване

От своя страна, Garrod (2009) и Jambor & Harvey (2009) твърдят, че наличието на толкова общи правила на ниво ЕС, които не отчитат разнообразните характеристики на агро-екосистемите на местно ниво, трудно могат да допринесат за опазването на околната среда. Hart & Baldock (2011) посочват, че за да се постигнат екологичните цели е необходимо високо ниво на гъвкавост на прилагане на посочените практики за да се отразяват местните условия и характеристики в отделните стопанства.

Според Westhoek и др. (2012), от посочените практики най-големи ползи могат да се очакват от екологично насочените площи (ЕНП), при условие че се адаптират към местните характеристики и най-вече, ако подпомагат създаването на зелена инфраструктура на териториално ниво. В тази насока е и становището на Mahe (2012), според който ЕНП не трябва да се прилагат на ниво земеделско стопанство, а пространствена единица.

II. Национални решения за прилагането на зелените директни плащания в България

По отношение на избора на схеми за директни плащания, България не прилага само

една схема – за природни ограничения, тъй като тези райони се подпомагат по Програмата за развитие на селските райони (Таблица 1). Другата разлика с възможностите, дадени по Регламент 1307/2013 г., е свързана с размера на бюджета, който се използва за преразпределителното плащане. България решава да използва до 7% от общия бюджет, при възможност за ползване до 30%. По този начин, бюджетът, който може да се използва за подпомагането по Схемата за еднно плащане на площ (СЕПП), се равнява на приблизително 36%.

Регламент 1307/2013 г. предоставя редица възможности за гъвкаво прилагане на изискванията за екологизиране в направлението, от което се очаква най-добрия потенциален принос към екологичните приоритети – екологично насочените площи. Страните членки могат да избират конкретните практики от дълъг списък от 17 възможности, които да са част от ЕНП (Таблица 2). Определянето на конкретните изисквания и управленски мерки също е обект на решение на страната членка. Първоначално България избира да прилага 14 от възможните практики за ЕНП, но през 2016 г. нотифицира промяна към ЕК за намаляване на броя им на осем: пет отпадат, а две са обединени.

Таблица 1. Разпределение на бюджета по схемите за директни плащания, съгласно условията по Регламент 1307/2013 г. и политическите решения на България* (дял от общия бюджет на съответната страна-членка; %)

Схеми за директни плащания	Разпределение на бюджета, съгласно Регл.1307/2013 г.	Решения на България за разпределение на бюджета
Доброволни схеми		
Обвързано подпомагане	до 15%	до 15%
Природни ограничения	до 5%	не се прилага
Преразпределително плащане	до 30%	прибл.7%
Дребни земеделски стопани	до 10%	до 10%
Задължителни схеми		
Млади земеделски стопани	до 2%	до 2%
Зелени директни плащания	30%	30%
Основно плащане	няма фиксиран дял	прибл.36%

* Съгласно Решение на Министерски съвет №564/31.07.2014 г.

Източник: Собствено проучване

Мотивите за предложението за отпадане на пет от досега прилаганите типа ЕНП, съгласно презентация на МЗХ (2016), са: „Малка абсолютна площ и незначителен относителен дял; В съчетание с намаление на площта през втората година на приложение (Таблица 3); Малък брой засегнати стопанства от потенциалното отпадане; Констатираны случаи на неправилно заявяване на друг тип ЕНП като някои от предложените за отпадане; и Правилното заявяване на ЕНП ще намали сътресението за засегнатите стопанства от потенциалното отпадане“. Като цяло всички изброени мотиви са административни, съчетани с липсата на капацитет за определянето на ЕНП от страна на земеделските производители, което би следвало да е очаквано през пър-

вите години на прилагането им. Прави впечатление липсата на какъвто и да е мотив или обосновка, свързани с очакваното въздействие върху околната среда и климата.

Прилагането на изискванията за диверсификация на културите определя минимален брой култури в зависимост от размера на стопанството и повече страни членки се придържат към това минимално изискване. По отношение на постоянно затревените площи, страната членка може да избере на кое ниво да наблюдава запазването на размера им – на национално, регионално или ниво отделно стопанство. България избира да наблюдава дела им на национално ниво. Недостатък на това изискване е наблюдението на заявените площи, а не на реално съществуващите в страната.

Таблица 2. Решения на България относно прилагането на селскостопански практики, благоприятни за околната среда и климата до схемата за директни плащания

Селскостопански практики	Възможности, съгл. Регл.1307/2013 г.	Решения на България		
		2015 г.	2017 г.	
Диверсификация на културите	над 10 до 30 ха – поне 2 култури; над 30 ха – поне 3 култури	Прилага се по Регламент		
Запазване на постоянно затревени площи	Наблюдение на национално, регионално или стопанство ниво Екологично чувствителни тревни площи – само в Натура 2000, или и извън Натура 2000	Национално Всички затревени площи само в зоните от Натура 2000		
Подгържане на екологично насочени площи	Земя, оставена под угар	Да	Да	
	Тераси	Да	Не	
	Буферни ивици	Да	Не	
	Ивици допустими площи по краищата на гори	Да	Да	
	Дървесни култури с кратък цикъл на ротация	Да	Да	
	Агро-лесовъдни системи	Не	Не	
	Залесени площи	Не	Не	
	Междинни култури или зелена покривка	Да	Да	
	Азот-фиксиращи култури	Да	Да	
	Особености на ландшафта:			
	– живи плетове	Да	Обединени	
	– гървета в редица	Да		
	– гървета в група	Да	Да	
	– отделни гървета	Да	Не	
	– синори (полски граници)	Да	Да	
– езерца	Да	Не		
– канавки	Да	Не		
– традиционни каменни огради	Не	Не		

Източник: Собствено проучване

Европейската Комисия констатира (SWD-2017-121/3), че избора на страните-членки най-често е мотивиран от: (а) желанието да предоставят колкото се може повече възможности за избор на земеделските производители; (б) разходите за администриране и контрол, най-вече при картиране и измерване на ЕНП; и (в) наличието на конкретни екологични характеристики – напр. каменни тераси.

Данните за прилагането на ЕНП в България (Таблица 3) сочат, че най-голям интерес представляват възможностите за оставяне на земя под угар (над 50% от заявените площи) и азот-фиксиращи култури (над 40%). Площите с междинни култури или зелена покривка са трети с 7.4% през 2016 г. Това не е изненадващо, тъй като тези практики са част от традиционната агрономическа практика в страната и за тях съществува най-голям опит и знание. По-новите практики вероятно изискват предварително обучение и/или разяснение, за които не са установени данни да са се случили.

III. Прилагане на зелените директни плащания в районите на изследване

Районите за пилотно извършване на изследването са избрани целенасочено да обхващат контрастни земеделски системи на производство за да се оцени ефектът от зелените директни плащания и приноса им към постигането на екологичните приоритети.

Първият район – община Стамболийски, попада в преходна зона между Тракийското поле и ниските части на Родопите, с преобладаващо интензивни форми на земеделие и животновъдство. Земеделските земи, определени като допустими за подпомагане (Таблица 4) през 2015 г. обхващат 1744.65 ха, от тях преобладаваща част са обработваеми земи (66.9%), следвани от трайни насаждения (19.5%) и 13.6% постоянно затревени площи.

Вторият район – община Берковица, е предимно планински и полу-планински, обхваща част от Западна Стара планина, с екстензивни форми на преобладаващо пасищно животновъдство. Земеделските земи, определени като допустими за подпомагане (Таблица 4) през 2015 г. обхващат 7332.17 ха; от тях преобладаваща част са постоянно затревени площи (59.3%), следвани от обработваеми земи (36.6%) и едва 4.1% трайни насаждения.

Таблица 3. Заявени площи по направление Екологично насочени площи за 2015 г. и 2016 г.

Екологично насочени площи (ЕНП)	Площи (ха)		Дял от ЕНП (%)	
	2015 г.	2016 г.	2015 г.	2016 г.
Земя, оставена под угар	164 216	124 277	61.9	50.2
Тераси	21	10	0.008	0.004
Буферни ивици	305	39	0.115	0.016
Допустими ивици гори	272	504	0.103	0.204
Дървесни култури с кратък цикъл на ротация	129	160	0.049	0.065
Междинни култури или зелена покривка	8 094	18274	3.1	7.4
Азот-фиксиращи култури	89 786	102 471	33.9	41.4
Особености на ландшафта	2 346	1 773	0.9	0.7
Общо (ха)	265 169	247 508	100.0	100.0

Източник: МЗХ, 2016. Презентация на Нотификация по формуляр 000394 за екологично насочени площи (ЕНП)

Таблица 4. Земеделски земи, допустими за подпомагане по схемите за директни плащания в районите на изследването през 2015 г.

Земеделски земи по общини	Стамболийски		Берковица	
	ха	%	ха	%
Обработваема земя	1167.44	66.9	2682.42	36.6
Трайни насаждения	339.85	19.5	302.75	4.1
Пасища, мери, ливади	237.36	13.6	4347	59.3
Общо	1744.65	100.0	7332.17	100.0

Източник: Собствено проучване на базата на пространствени данни за допустимите за подпомагане земеделски земи

Публикуваните данни в онлайн модула за обществен достъп на Интегрираната система за администриране и контрол (ИСАК) сочат, че не всички допустими за подпомагане площи са заявени за подпомагане (Таблица 5). В община Стамболийски едва 478.18 ха са отчетени като подпомогнати по схемата за зелени директни плащания. Предвид изискването всички получатели на СЕПП да извършват селскостопанските практики, благоприятни за околната среда и климата върху цялата си площ, то допускането, че площите по зелените плащания са всички заявени площи е обосновано. В случая на община Стамболийски това представлява едва 27.4% от всички допустими площи. Това на практика означава, че очакваният ефект от екологизирането на директните плащания може да се очаква върху по-малко от 1/3 от земеделската земя в общината.

Заявените площи в община Берковица са 5410.05 ха, или 73.8% от всички допустими

площи, т.е. над 2/3 от земеделските земи в общината са обхванати от възможността за екологизиране.

Предвид различните изисквания за стопанствата с обработваема земя, зависещи от размера им, са анализирани бенефициентите от отделните целеви групи по схемите за директни плащания (Таблица 6). И в двете общини преобладаващата част от бенефициентите са със стопанства по 10 ха земеделска земя (83% в Стамболийски и 65% в Берковица), т.е. те се приемат за „зелени по подразбиране“ и получават зелените директни плащания без да е необходима промяна в селскостопанските им практики. Това обхваща съответно 30% и 5% от подпомоганите площи.

Площите, върху които се прилага изискването за диверсификация с поне две култури и няма изискване на ЕНП, представляват незначителен процент от подпомоганите площи.

Таблица 5. Размер на стопанствата бенефициенти по Схемата за зелени директни плащания през 2015 г. (мерна единица хектар)

Статистически параметри	Община Стамболийски	Община Берковица	общ. Берковица след корекция
Count	66	131	130
Minimum	0.50	0.53	0.53
Maximum	74.46	2198.33	466.80
Sum	478.18	5410.05	3211.72
Mean	7.24	41.29	24.71
Standard Deviation	12.38	200.07	65.34

Източник: Собствено проучване по данни от онлайн модула за обществен достъп на ИСАК

Европейски съюз

Площите с изискване за диверсификация с поне две култури и 5% ЕНП обхващат 30% в община Стамболийски и малко над 5% за община Берковица.

Площите с изискване за диверсификация с поне три култури и 5% ЕНП обхващат 38% в община Стамболийски и малко под 90% за община Берковица. Едновременно с това, преобладаващата част от земеделската земя в община Берковица представлява постоянно затревени площи, единственото изискване за които е да не се разорават. Поради това са необходими допълнителни, качествени данни, за да се установи видът на земеделските земи, обект на подпомагане по зелените директни плащания и съответно очакваните и реалните екологични ползи от тях.

европейските екологичните приоритети – подобряване на качеството на почвите, съхранение на въглерод, опазване на екологично чувствителни затревени площи и опазване на биоразнообразието в земеделските земи. Предварителните оценки на очакваните ползи от избраните практики отдават най-голямо значение на ползите от създаването на екологично насочени ползи. Същевременно, данните от прилагането им сочат, че най-често прилаганите форми на ЕНП са свързани с производствени практики като земя, оставена под угар, азот-фиксиращи култури и междинни култури или култури за зелена покривка. Ползите от този вид ЕНП зависят от интензивността на стопанисването им и използването на минерални то-

Таблица 6. Целеви групи стопанства по схемите за директни плащания по общини, 2015 г.

Целеви групи бенефициенти		община Стамболийски	община Берковица-кор.
Стопанства до 10 ха	брой	55	84
	ха	143.24	300.49
	теап (ха)	2.60	3.58
Стопанства между 10 и 15 ха	брой	1	8
	ха	-	95.03
	теап (ха)	-	11.88
Стопанства между 15 и 30 ха	брой	6	17
	ха	140.49	329.12
	теап (ха)	23.42	19.36
Стопанства над 30 ха	брой	4	21
	ха	182.85	2487.1
	теап (ха)	45.71	118.2

Източник: Собствено проучване по данни от онлайн модула за обществен достъп на ИСАК

Заключение

Задължителното изискване за прилагане на селскостопанските практики, благоприятни за климата и околната среда при получаването на директни плащания по Стълб I на ОСП представлява сериозна промяна във фокуса на най-старата обща политика на ЕС. Предвидени са три конкретни вида практики, които да допринесат към четири от

рове и препарати, които могат да намалят очаквания положителен ефект.

Анализът на прилагането на зелените директни плащания в двата пилотни района на изследването разкриват, първо, че не цялата допустима за подпомагане площ бива заявявана, което намалява обхвата на очакваното въздействие върху околната среда. В различните общини това се случва в различна степен. В допълнение, преобла-

даващата част от земеделските производители са със стопанства пог 10 ха, което ги прави „зелени по подразбиране“, т.е. получават зелени директни плащания без да променят производствените си практики. За съжаление, това ограничава възможността за подобряване на разбирането за ролята на стопанствата им при опазване на околната среда и за създаване на капацитет за управление на екологосъобразни дейности. В териториите с преобладаващо постоянно затревени площи е много вероятно площите, за които не се изисква промяна в производствените практики, да са по-големи, но поради липса на данни за вида на подпомаганите земи, този ефект не може да бъде оценен на настоящия етап.

Цитирани източници:

ЕС. Регламент № 1307/2013 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на правила за директни плащания за земеделски стопани по схеми за подпомагане в рамките на Общата селскостопанска политика, Брюксел

(ES. Reglament № 1307/2013 на Evropeiskia parlament i na Saveta za ustanovyavane na pravila za direktni plashtania za semedelski stopani po shemi za podpomagane v ramkite na Obshtata selskostopanska politika, Bryuksel)

Министерски съвет, 2014. Решение на Министерски съвет №564/31.07.2014г. за одобряване на Концепция на МЗХ относно прилагането на директните плащания в Република България от 2015 г.

(Ministerski suvet, 2014. Reshenie na Ministerski suvet №564/31.07.2014 g. za odobryavane na Kontseptsiyata na MZH относно prilaganeto na direktni plashtania v Republika Bulgaria ot 2015g.)

Министерство на земеделието и храните, 2017. Интегрирана система за администриране и контрол, наличен в: [http://iacs-online.](http://iacs-online.d fz.bg/)

[dfz.bg/](http://iacs-online.d fz.bg/) [Дата на последен достъп до данните 28.09.2017 г.]

(Ministerstvo na zemedeliето i hranite, 2017. Integrirana sistema za administrirane i kontrol, nalichen v <http://iacs-online.d fz.bg/> [Дата на последен достъп до данните 28.09.2017 г.]

Министерство на земеделието и храните, 2016. Презентация на Нотификация по формуляр 000394 за екологично насочени площи (ЕНП)

(Ministerstvo na zemedeliето i hranite, 2016. Presentatsia na Notifikatsia po formulyar 000394 za ekologichno nasocheni ploshti (ENP))

Министерство на земеделието и храните. Наредба №3 от 17.02.2015г. за условията и реда за прилагане на схемите за директни плащания. Изменения и допълнения до 17.02.2017 г.

(Ministerstvo na zemedeliето i hranite. Naredba №3 ot 17.02.2015g. za usloviyata i reda za prilaganе na shemite za direktni plashtania. Izmenеnia i dopulnenia do 17.02.2017 g.)

Bureau J. C., 2013. How much greening will the “greening” of direct payments actually bring? In: AIEAA 2 Annual Conference, Parma.

EC. 2017. SWD 121 final. Commission Staff Working Document accompanying document Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the implementation of the ecological focus area obligation under the direct payment scheme COM (2017)152 final. Brussels

Garrod G., 2009. Greening the CAP: how the improved design and implementation of agro-environment schemes can enhance the delivery of environmental benefits. Journal of Environmental Planning and Management, 52 (5): 571-574.

Hart K. and Baldock D., 2011. Greening the CAP: delivering environmental outcomes through Pillar one. London: Institute for European Environmental Policy.

Европейски съюз

- Jambor A. and Harvey D., 2009. Review the challenges of CAP reform. University of Newcastle Upon Tyne: Centre for Rural Economy. Discussion Paper, 27
- Mahe L.P., 2012. Do the proposals for the CAP after 2013 herald a “major” reform? Paris: Notre Europe. Policy paper, 53.
- Matthews A., 2013. Greening agricultural payments in the EU's Common Agricultural Policy. *Bio-bases and Applied Economics*, 2(1): 1-27.
- Pe'er G. et al., 2014. EU agricultural reform fails on biodiversity. *Science*, 344(6188): 1090-1092
- Pe'er, G., Y. Zinngrebe, J. Hauck, S. Schindler, A. Dittrich, S. Zingg, & Schmidt, J., 2016. Adding some green to the greening: improving the EU's ecological focus areas for biodiversity and farmers. *Conservation Letters*.
- Roza P. and T. Selnes, 2012. Simplification of the CAP. Assessment of the European Commission's reform proposals. The Hague. LEI report 2012-011.
- Westhoek H., H. van Zeijts, M. Witmer, M. van den Berg, K. Overmars, S. van der Esch S. and W. van der Bilt, 2012. Greening the CAP. An analysis of the effects of the European Commission's proposal for the Common Agricultural Policy 2014-2020. The Hague: Netherlands Environmental Assessment Agency. PBL Note.